

Kindcheck

Als je in je werk signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld tegenkomt, moet je volgens de 'Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling' een meldcode gebruiken. Nieuw onderdeel van de wet, sinds juli 2013, is de Kindcheck. Die verplicht je in bepaalde gevallen uit te zoeken of een cliënt of patiënt de zorg heeft voor minderjarige kinderen, en zo ja of die veilig zijn bij die persoon. Zelfs al werk je alleen met volwassenen; je bent in die gevallen dus evengoed verantwoordelijk voor het signaleren van kindermishandeling.

De Kindcheck doe je als een volwassen cliënt of patiënt in een (medische) situatie verkeert die minderjarige kinderen ernstige schade kan berokkenen. Zoals een depressieve vader die de hele dag in bed ligt. Of een moeder in relatiecrisis met haar gewelddadige (ex)partner. Of wanneer er verslaving in het spel is. En zo zijn er nog veel meer 'oudersignalen'.

Waarom?

Ernstige problemen van volwassenen kunnen leiden tot huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode biedt een stappenplan waarmee je eventuele vermoedens hiervan onderzoekt. De Kindcheck helpt je om ook de oudersignalen in kaart te brengen, en vergroot de mogelijkheden om kindermishandeling te signaleren.

Uit onderzoek blijkt dat kenmerken van ouders de belangrijkste voorspellers zijn van kindermishandeling (Hindley, Ramchandani & Jones, 2006). Zo blijkt dat 82 procent van de mishandelende ouders zelf traumatische ervaringen heeft en is 21 procent van hen voorafgaand aan de mishandeling van hun eigen kind in psychiatrische behandeling. Ook relatieconflicten en psychische problemen van ouders (inclusief verslaving) zijn belangrijke risicofactoren.

Je kunt met andere woorden zonder de kinderen zelf te zien, signaleren of een kind risico loopt op mishandeling of verwaarlozing. Kinderen én ouders zijn er vanzelfsprekend bij gebaat dat risico's zo vroeg mogelijk duidelijk zijn, mishandeling zo snel mogelijk stopt en een goede behandeling van start gaat. Niet voor niets heeft ieder kind volgens het Internationale VN-verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK) recht op bescherming en hulp voor zichzelf en zijn ouders.

Wie?

De Kindcheck geldt voor iedereen die vanuit zijn werk onder de Wet verplichte meldcode valt. In het bijzonder geldt zij voor iedereen die met volwassenen werkt en zorgelijke situaties kan signaleren zonder de kinderen zelf te zien, bijvoorbeeld (huis)artsen, verpleegkundigen, maatschappelijk werkers, psychiaters, psychologen enz. Maar ook als je met kinderen werkt, bijvoorbeeld als leerkracht, kan de Kindcheck van pas komen. Dan zie je misschien (nog) geen kindsignalen, maar wel oudersignalen.

Wanneer?

De Kindcheck is verplicht zodra je je zorgen maakt om eventuele minderjarige kinderen vanwege de problematische situatie van een volwassen cliënt. Je vindt dat de kinderen hierdoor mogelijk onveilig zijn, of ernstig in hun ontwikkeling bedreigd. De Kindcheck voer je ook uit bij zwangere vrouwen en adolescenten die problematisch gedrag vertonen, want broertjes en zusjes kunnen hier schade van ondervinden.

Voorbeelden van zorgelijke situaties zijn:

- ernstige (chronische) depressie;

- verslaving;
- (dreigende) uithuis zetting;
- (dreiging van) geweld in huis;
- ernstige overbelasting;
- emotionele instabiliteit;
- agressief gedrag;
- (vermoeden van) verstandelijke beperking;
- problematische woonsituatie;
- risico op escalatie;
- crisissituatie.

Hoe?

De Kindcheck voer je uit volgens een stappenplan.

- 1 Stel vast dat de cliënt kampt met problemen die het uitvoeren van zorgtaken voor minderjarige kinderen mogelijk ernstig belemmeren.
- 2 Ga in gesprek met je cliënt en:
 - vraag of er minderjarige kinderen bij je cliënt in huis wonen en als dit het geval is of, en zo ja, met wie hij/zij de zorg voor deze kinderen deelt;
 - onderzoek samen met je cliënt of het, ondanks diens situatie, lukt om de kinderen voldoende verzorging, zorg en veiligheid te bieden, of er hulp voorhanden is en er behoefte is aan (meer) hulp;
 - vraag je cliënt of er een (ex)partner met kinderen in het spel is, waar hij/zij geregeld over de vloer komt. Zoek met andere woorden uit welke ouderrol je cliënt vervult (wel of geen rol, de frequentie en de aard van contact);
 - vraag een vrouwelijke cliënt of ze zwanger is.
- Stel op basis van dit gesprek en de situatie van je cliënt vast of er reden is tot zorg.
- Is dat het geval, volg dan op basis van de oudersignalen de stappen die de meldcode voorschrijft, met als doel: nader onderzoek van de situatie waarin de kinderen zich feitelijk bevinden, en zo nodig het regelen van (meer) passende hulp voor alle betrokkenen.

Bij vluchtige of eenmalige contacten is een gesprek volgens het stappenplan lang niet altijd mogelijk. Vraag dan in elk geval naar de aanwezigheid van minderjarige kinderen, voor wie de cliënt zorg draagt of die bij een (ex)partner wonen. Zijn er inderdaad kinderen en vind je de situatie zorgwekkend, laat je cliënt dan weten dat je het AMK wil vragen de situatie te beoordelen en te bepalen of, en zo ja welke, hulp nodig is. Bij twijfel vraag je eerst advies bij het AMK. Meld ook bij het AMK als een gesprek helemaal niet van de grond komt, zelfs als het niet lukt om je cliënt hierover in te lichten.

De Kindcheck valt onder stap 1 van de meldcode: in kaart brengen van signalen. In dit geval gaat het dus om 'oudersignalen', met kans op ernstige schade voor betrokken kinderen als gevolg. Het kan zijn dat je zorgen verdwijnen omdat er al een professional bij het gezin betrokken blijkt te zijn. In andere gevallen lukt het misschien om met je cliënt tot afspraken te komen over de inzet van passende (extra) hulp voor de kinderen. In dat geval blijf je verantwoordelijk tot een andere organisatie de zorg heeft overgenomen.

Blijven de zorgen, wil cliënt geen hulp én ben je ervan overtuigd dat nader onderzoek noodzakelijk is voor de veiligheid van de kinderen, neem dan contact op met het AMK.

Wanneer je besluit om niet te melden bij het AMK, dan is het van belang dat je zelf het belang van de kinderen in de gaten blijft houden. Je kunt zo nodig alsnog melden, als het gevoerde gesprek en de gemaakte afspraken geen verbetering opleveren.

Leg de volgende zaken vast in het cliëntdossier:

- de omstandigheden van cliënt die risico met zich meebrengen voor de kinderen
- eventuele zwangerschap
- aanwezigheid van thuiswonende kinderen en verzorger(s)
- je beslissing over eventuele vervolgstappen op basis van de situatie en het cliëntgesprek.

In gesprek met de cliënt

Het gaat er in het Kindcheck-gesprek *niet* om dat je de kans op ernstige schade bij kinderen *vaststelt*, maar dat je op een zorgvuldige manier beslist of verdere stappen – organiseren van hulp of een AMK-melding – *nodig* zijn. Je gaat in gesprek, laat dit dus ook blijken in je houding.

- Maak duidelijk dat je dit doet vanuit oprechte zorg voor de cliënt en diens kinderen.
- Vertel dat je je cliënt en zijn kinderen zo goed mogelijk wilt helpen.
- Vraag goed door naar de feiten, interpreteer niet te snel en oordeel niet!
- Toon interesse en begrip voor de situatie van je cliënt en bespreek als het even kan je zorgen over de kinderen.
- Stel vragen over ouderschap vanuit het perspectief van je cliënt, maar meer nog vanuit het perspectief van het kind: wat heeft een kind minimaal nodig van de volwassenen om hem heen? En hoe veilig is het kind?

Beroepsgeheim

De *Wet op de jeugdzorg* vermeldt dat je als professional je beroepsgeheim mag schenden bij een vermoeden van kindermishandeling. Het is geen plicht, maar een recht om – zonder toestemming van betrokkenen – te melden bij het AMK of het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG). Zorgvuldig handelen, een goede onderbouwing van je beslissing, overleg met collega's en nauwkeurige verslaglegging zijn hierbij voorwaarden. De veiligheid van kinderen is en blijft het uitgangspunt.

Meer informatie

Kijk voor meer informatie over de Kindcheck op: www.meldcode.nl en www.kindcheck.nl.

Hindley, N., P.G. Ramchandani, & D.P.H. Jones (2006) Risk factors for recurrence of maltreatment: a systematic review. In: Archives of disease in childhood vol. 91, p.744-752